

Hastanede Çalışan Sağlık Personelinin İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Görüşleri İle İş Doyumlarının Belirlenmesi

Determination of Job Satisfaction and Opinion About Occupational Health And Safety For Healthcare Personnel At Hospitals

Sonay BİLGİN¹, Hasret YALÇINÖZ BAYSAL², Ayla HENDEKÇİ²

ÖZ

ÖZ

Amaç: Araştırma, hastanede çalışan sağlık personelinin iş sağlığı ve güvenliği ve iş doyumlarının belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. **Gereç- Yöntem:** Tanımlayıcı türde olan bu araştırma bir Üniversite Hastanesinde, Nisan 2015 – Mart 2016 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırma 195 kişi ile tamamlanmıştır. Veriler demografik form, Hastanelerde İş Güvenliği Ölçeği ve Minnesota İş Doyum Ölçeği ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan sağlık personelinin %53.8'i hemşire, %39.5'i hekim, %6.2'si diğer sağlık personeli olup genel yaş ortalaması 28.33±6.17'dir. Sağlık personelinin tümünde hastanede iş güvenliği ölçeği toplam puanına göre (1.67±0.76) iş güvenliğinin sağlanmadığı ayrıca meslek hastalığı ve şikâyetler alt boyutunda (2.12±0.95) iş güvenliğinin yetersiz, fiziksel ortam uygunluğu alt boyutunda ise (3.07±1.15) orta düzeyde iş güvenliği olduğu belirlenmiştir. Sağlık personelinin genel iş doyumunu (2.66±0.88) ve içsel doyum puanı (2.67±0.90) nötr doyum puanına yakın olmakla birlikte, dışsal doyum puanı (2.08±0.66) düşük olarak bulunmuştur. Sağlık çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği ile iş doyumları arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hastanede meslek gruplarının iş sağlığı ve güvenliği ile iş doyumları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir fark bulunmuştur (p=0.00).

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı ve iş güvenliği, sağlık personeli, iş doyum, hastane

ABSTRACT

Purpose: The study was carried out to determine whether occupational health and safety in order to determine their opinions on job satisfaction.

Materials and Methods: This descriptive study was conducted at the a University Hospital between April 2015 and March 2016. The study was completed with 195 people. The data were collected by demographic form, Occupational Safety Scale in Hospitals and Minnesota Job Satisfaction Scale.

Findings: 53.8% of the health personnel are nurses, 39.5% are physicians, 6.2% are other healthcare personnel and the average age is 28.33±6.17. The total score of the work safety scale (1.67 ± 0.76) in hospitals was not ensured in all health personnel hospitals, while occupational disease and complaints (2.12 ± 0.95) were defined as insufficient work safety in the sub-dimension, while medium-level work safety was stated in the physical environment appropriateness (3.07 ± 1.15) dimension.

Conclusion: While general job satisfaction of the health personnel (2.66±0.88) and internal satisfaction score (2.67±0.90) were close to the neutral satisfaction score, the external satisfaction score (2.08 ±0.66) was found to be low. It was found that there was a significant relationship between occupational health and safety and job satisfaction of different group of health personnel.

Keywords: Occupational health and safety, healthcare personnel, job satisfaction, hospital

GİRİŞ

İş güvenliği, işin yapılması ve yürütülmesi sırasında oluşan tehlikelerden ve sağlığa zarar vere-

bilecek koşullardan korunmak için ayrıca daha iyi bir çalışma ortamı sağlamak amacıyla yapılan sistemli çalışmalardır. Çalışma ortamında sağlık ve güvenlik ile ilgili yapılan uygulamalar, çalışanın sadece sağlıklı olmasını değil aynı zamanda güvenli bir ortamda hizmet vermesini sağlamaktadır. Ayrıca genellikle unutulmuş bir grup olan sağlık hizmeti alanların da çalışan personelinin yaşam kalitesini de olumlu yönde etkilemektedir. Sağlık hizmetlerinin sunulduğu birçok alanda özellikle de hastanelerde, çalışanların sağlıklarını olumsuz yönde etkileyen pek çok risk faktörü bulunmaktadır. Hastaneler genellikle hasta bireylere sağlık hizmeti verilen yerler olmaları sebebi ile

1. Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD,

E posta Adresi: sonayverepbilgin@hotmail.com,

ORCID ID: 0000-0003-2229-3820.

2. Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD,

E posta Adresi: h.yalcinoz@hotmail.com,

ORCID ID: 0000-0003-2177-3486.

3. Araş. Gör. Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,

E posta Adresi: ayla_hendekci28@hotmail.com,

ORCID ID: 0000-0001-7974-6232.

Gönderim Tarihi: 17.10.2018 - Kabul Tarihi: 19.08.2019

birçok risk barındırmaktadır. Dünyada ve Türkiye’de özellikle sağlık kuruluşlarında çalışanlar, sağlık ve güvenlik risklerine çok fazla maruz kalmaktadırlar (1).

Sağlık çalışanlarının çalışma ortamlarında iğne batmaları, bulaşıcı hastalıklar, bel ve sırt sorunları, kayma, düşme, fiziksel/sözel şiddet gibi çok ciddi tehlike/risklerle çalıştıkları ortadadır. Hastanelerde güvenlik ve sağlık üzerinde olumsuz etkiler yapabilecek çeşitli faktörler bulunduğundan dolayı bu faktörlerin neler olduğu ve ortamda hangi düzeyde bulduklarının belirlenmesi, kimleri etkilemekte olduğu gibi özelliklerin ortaya koyulabilmesi için risk değerlendirmesi yapılarak öne çıkan sorunlara yönelik düzeltici- önleyici çalışmalar yapılmalıdır (2). Çalışılan iş ile ilgili iş sağlığı ve güvenliğinden sonra diğer önemli bir faktör de iş doyumudur. İş doyumunu genel olarak, kişinin işinden ve işle ilgili olan faktörlerden aldığı memnuniyetle açıklanmaktadır (3). İş doyumunun üzerinde etkili olan bazı faktörler vardır. Bunlar bireysel faktörler ve örgütsel faktörler olarak açıklanabilir. Cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, mesleki pozisyon iş doyumunu etkileyen bireysel faktörlerdendir. Örgütle ilgili faktörlerinden bazıları da işin niteliği, yönetim şekli, denetim şekli ve çalışma koşullarıdır. Meslek üyeleri içinden özellikle sağlık çalışanları bireysel ve örgütsel faktörlerden daha fazla etkilenebilmektedir. Çünkü çalışılan ortam kendi içinde işle ilgili birçok riski bulundurmaktadır. Hastaların gerekli olan sağlık hizmetini daha kaliteli alabilmeleri için, sağlık hizmeti veren personelin çalıştığı kurumdaki memnuniyet ve yaptığı işten de doyum sağlamış olmaları gerekir (4). Sağlık çalışanlarından olan hemşirelerde yapılmış bir çalışmada yüksek iş doyumunu, kurumsal ve mesleki bağlılık, yüksek moralin hemşirelik mesleğinde kalma kararlarıyla ilgili yakından ilişkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, hemşire için iş doyumunun işten ayrılma niyetinin belirleyicisi olarak belirtilmektedir (5). Öte yandan başka bir çalışmada da iyi hasta bakımı verebilmek hemşirenin iş doyumunu belirleyen önemli bir unsur olduğu belirtilmiştir (6). İş sağlığı ve güvenliği kavramı çok önemli bir faktör olduğu ve özellikle çalışma koşullarının sağlık çalışanını önemli derecede etkilediği söy-

lenebilmektedir. Gerek ortamdan gerekse yapılan işin özelliklerine bağlı olarak maruz kalınan durumların iş doyumunda da olumsuzluklar ortaya çıkarabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmamız da; sağlık çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği ve iş doyumuna yönelik düşüncelerini ve bu iki önemli faktör arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır.

GEREÇ YÖNTEM

Tanımlayıcı türde olan bu araştırma bir Üniversite Hastanesinde, Nisan 2015 – Mart 2016 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırma için Üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi etik kurulundan 10.03.2015’ de onay alınmıştır. Araştırmanın yapıldığı Üniversite Hastanesinden ve uygulama yapılan sağlık personelinde de gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın evrenini, hastanede çalışan tüm sağlık personeli oluştururken (850), araştırmada örneklem seçimi yapılmamış olup evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmış fakat yoğunluklarını belirterek katılmak istemeyenler, yıllık ve annelik izninde olanlar çalışmaya dahil edilemediğinden 195 kişi ile çalışma yürütülmüştür.

Veriler demografik özellikler ve iş güvenliğine yönelik olan 13 soruluk anket formu, Üniversite hastanesinde çalışan sağlık personeline yönelik 45 maddelik hastanelerde iş güvenliği ölçeği (HİGÖ) ve Minnesota İş Doyum Ölçeği ile toplanmıştır.

Hastanelerde İş Güvenliği Ölçeği (HİGÖ)

Öztürk ve Babacan tarafından (7). 2012 yılında geliştirilen ölçek altılı likert tipi bir ölçektir. Ölçek 45 olumlu maddeden oluşmaktadır. Ölçek de en düşük 45, en yüksek 270 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puan madde sayısına bölünerek 1-6 arasında değer alınmaktadır. Madde puanı 1’e yakın olunca iş güvenliğinin sağlanmadığını 6’ya yakın puan ise iş güvenliğinin sağlandığını göstermektedir. 3.50 puan nötr noktasıdır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.96 dır. Ölçek 7 alt faktörden oluşmaktadır. F1; mesleki hastalıklar ve şikâyetler, F2 Sağlık Taraması ve Kayıt Sistemi, F3; Kazalar ve Zehirlenmeler, F4; Yönelimsel Des-

tek ve Yaklaşımlar, F5; Malzeme, Araç ve Gereç Denet, F6; Koruyucu Önlemler ve Kurallar, F7; Fiziksel Ortam Uygunluğu dur. Bu araştırmada Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.93 olarak bulunmuştur.

Minnesota İş Doyum Ölçeği

Minnesota iş doyum ölçeği 1967 yılında Weiss, Dawis, England ve Lofquist tarafından geliştirilmiştir (8). Baycan (9) tarafından 1985’de Türkçe’ye çevrilip, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Cronbach Alpha değeri 0.77 olarak ifade edilmiştir. Minnesota iş doyum ölçeği 1-5 arasında puanlanan beşli likert tipi bir ölçektir. Minnesota iş doyum ölçeği içsel, dışsal ve genel doyum düzeyini belirleyici özelliklere sahip 20 maddeden oluşmuştur. Bu araştırmada Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.94 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Hemşire, hekim ve diğer sağlık personelinin demografik özellikleri ve iş güvenliğine ilişkin düşüncelerini belirlemek için sıklık, yüzdelik ve ortalama testleri kullanılmıştır. Demografik özellikler ve iş güvenliğine yönelik düşünceler ile ölçek ve alt ölçek puanlarının karşılaştırılmasında t-testi, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, ANOVA, Korelasyon testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Sağlık personelinin %53.8’i hemşire, %39.5’ i hekim, %6.2’si diğer sağlık personeli olup genel yaş ortalaması 28.33±6.17’dir. Hizmet yılı ortalaması 6.53±6.48’dir. İş kazası geçirme durumlarına bakıldığında; hekimlerin % 18.2’si, hemşirelerin ise %53.4’ü iş kazası geçirdiklerini belirtmişlerdir. Hekimlerin % 9.1’i, hemşirelerin % 28.6’sı ve diğer sağlık personelinin % 25 nin meslek hastalığı geçirdikleri saptanmıştır. Çalışırken güvenlik önlemi alma durumlarına göre; hemşirelerin %

2.9 kadarının önlem almadığı belirlenmiştir. Düzenli sağlık kontrolü yaptıran durumlara göre ise hekimlerin % 50.6’sı hemşirelerin % 42’si ve diğer sağlık personelinin %75’nin yaptırmadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hastaneler Çalışan Sağlık Personelinin Demografik Özellikleri (Erzurum 2016)

	Hekim (n=77) n %	Hemşire (n=106) n %	Diğ. Sağ. Personeli (n=12) n %
<u>Cinsiyet</u>			
Kadın	32 24.4	95 72.6	3 2.3
Erkek	45 41.6	10 15.5	9 14.1
<u>Çalışılan Servis</u>			
Acil	6 7.8	7 6.7	1 8.3
Ameliyathane	- -	3 2.9	2 16.7
Servis	39 50.6	68 63.8	6 50.0
Diğer	32 41.6	15 14.3	2 16.7
	Ort. ± SS	Ort. ± SS	Ort. ± SS
<u>Yaş</u>	27.76± 3.73	28.64±7,65	28.50±3.39
<u>Hizmet Yılı</u>	3.48±3.47	8.50±7.38	7.75±4.67
<u>İş kazası geçirme durumu</u>			
Geçiren	14 18.2	56 53.4	2 16.7
Geçirmeyen	63 81.8	50 47.6	10 83.3
<u>Meslek hastalığı geçirme durumu</u>			
Geçiren	7 9.1	30 28.6	3 25.0
Geçirmeyen	70 90.9	76 72.4	9 75.0
<u>Güvenlik Önlemi alma durumu</u>			
Alan	77 100	103 98.1	12 100
Almayan	- -	3 2,9	- -
<u>Düzenli sağlık kontrol durumu</u>			
Yaptıran	30 39.0	36 34.3	2 16.7
Yaptırmayan	39 50.6	44 42.0	9 75.0
Ara sıra yaptıran	8 10.4	26 24.8	1 8.3
<u>İş sağlığı eğitimi alma durumu</u>			
Alan	77 100	105 99.0	12 100
Almayan	- -	1 1.0	- -

Tablo 2. Sağlık Personelinin İş Güvenliği Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırması (Erzurum 2016)

Alt faktörler	Hemşire	Hekim	Diğer Sağlık Personeli	Toplam	Test değeri
	Ort. ± SS	Ort. ± SS	Ort. ± SS	Ort. ± SS	
F1	1.63±.76	1.75±.79	1.53±.55	1.67±0.76	.487
F2	2.06±.93	2.22±.97	1.97±1.00	2.12±0.76	.439
F3	2.33±.93	2.59±.92	2.21±1.18	2.42±0.95	.127
F4	2.57±.92	2.69±.77	2.38±.95	2.60±0.87	.429
F5	2.76±1.05	2.63±.88	2.55±.89	2.69±0.97	.606
F6	2.90±1.06	3.05±.93	2.43±1.03	2.93±1.01	.133
F7	2.94±1.22	3.28±1.04	2.83±1.15	3.07±1.15	.118
İş Güvenliği	2.87±.65	3.12±1.06	2.65±.78	2.95±.85	.057
Toplam Puan					

Tablo 3. Sağlık Personelinin İş Doyumu Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırması (Erzurum 2016)

Alt faktörler	Hemşire	Hekim	Diğer Sağlık Personeli	Toplam	Test değeri
İçsel Doyum	2.49±.90	2.92±.82	2.60±1.10	2.67±.90	.006
Dışsal Doyum	2.41±.84	2.99±.92	2.42±1.13	2.64±.93	.000
Genel İş Doyumu	2.46±.85	2.95±.83	2.53±1.10	2.66±.88	.001

Hastanelerdeki Sağlık Personelinin İş Güvenliği Ölçek Puan Ortalamalarına baktığımızda; “Mesleki Hastalıklar ve Şikâyetler” alt faktöründe tüm sağlık personelinin iş güvenliğinin düşük olduğu, diğer sağlık personelinin 1.53±.55 puan ortalaması ile en düşük değeri aldığı belirlenmiştir. “Kazalar ve Zehirlenmeler” alt faktöründe de düşük düzeyde iş güvenliği olmakla birlikte 2.21±1.18 puan ortalaması ile diğer sağlık personelinin meslek grupları arasında en düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. “Yönetimsel Destek ve Yaklaşımlar” alt faktörünün puan ortalamasının tüm sağlık personelinde düşük olduğu ancak hekimlerin 2.69±0.77 ortalaması ile hemşire ve diğer sağlık personeline göre puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. “Malzeme, Araç ve Gereç Denetimi” alt faktörü açısından da iş güvenliğinin tüm sağlık personelinde düşük olduğu (2.69±0.97) saptanmıştır. “Koruyucu Önlemler ve Kurallar” alt faktörüne baktığımızda hekimlerin 3.05±0.93 puan ortalamasının nötr noktasına yakın olsa da düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. “Fiziksel Ortam Uygunluğu” alt faktörüne baktığımızda

3.28±1.04 ortalamasıyla meslek grupları içerisinde hekimler iyi düzeyde iş güvenliği olduğunu belirtmişlerdir. Gruplar arasında alt boyutlar açısından farklar bulunsa da puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan önemlilik saptanmamıştır (Tablo 2).

Sağlık Personelinin İş Doyumu Ölçek Puan Ortalamalarına baktığımızda araştırma grubunun içsel iş doyum, dışsal iş doyum ve genel iş doyum puan ortalamalarının genel olarak düşük olduğu ve meslek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Araştırma grubunda iş doyumunu düşük olsa da gruplar arasında en yüksek iş doyum puan ortalamalarına sahip olanların ise hekimlerin (2.95±.83) olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Sağlık personelinin iş güvenliği ile iş doyumunu karşılaştırdığımızda iş güvenliği ile genel iş doyumunu arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.005$). Ölçek alt boyutlarına baktığımızda sağlık personelinin iş güven

Tablo 4. Sağlık Personelinin İş Güvenliği Ölçeği ile İş Doyumu Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırması (Erzurum 2016)

Alt faktörler		F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	İş Güvenliği Toplam Puan
İçsel Doyum	p	.169	.683	.376	.000	.008	.002	.001	.001
	r	.099	.029	.064	.268	.189**	.224**	.229**	.237**
Dışsal Doyum	p	.139	.435	.083	.002	.018	.001	.004	.000
	r	.106	.056	.124	.223**	.169*	.230**	.206**	.266**
Genel İş Doyumu	p	.143	.563	.204	.000	.009	.001	.001	.000
	r	.105	.042	.091	.258**	.187**	.235**	.227**	.257**

** $p<0.01$ * $p<0.05$

liği alt boyutlarından Malzeme, Araç ve Gereç Denetimi, Koruyucu Önlemler ve Kurallar ve Fiziksel Ortam Uygunluğu ile içsel doyum arasında anlamlılık olduğu ($p<0.001$) belirlenmiştir. Sağlık personelinin iş güvenliği alt boyutlarından Malzeme, Araç ve Gereç Denetimi, Koruyucu Önlemler ve Kurallar, Fiziksel Ortam Uygunluğu Yönetmelik Destek ve Yaklaşımlar arasında ise dışsal doyum ve genel iş doyumunu arasında anlamlılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.01$, $p<0.05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Çalışmamızda sağlık personelinin iş sağlığı ve güvenliği durumuna yönelik düşünceleri ile ilgili bulgularını incelediğimizde grubun genel ortalamasının $2.95\pm.85$ olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre madde puanı 1'e yakın olunca iş güvenliğinin sağlanmadığını 6'ya yakın puanın ise iş güvenliğinin sağlandığını gösterdiği ve 3.50 puanın nötr noktası olmasından dolayı çalışma grubumuzda genel olarak iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmadığını söyleyebiliriz. "Mesleki Hastalıklar ve Şikâyetler" alt faktöründe tüm sağlık personelinin iş güvenliğinin en düşük olduğu (1.67 ± 0.76), F7 "Fiziksel Ortam Uygunluğu" alt boyutunda ortalamasının altında olmakla birlikte en yüksek puan ortalamasının (3.07 ± 1.15) bu alt boyutta olduğu belirlenmiştir. Meslek grupları arasındaki değerlendirmeye baktığımızda iş sağlığı ve güvenliğini açısından hepsinin ortalamasının altında değerler aldıklarını yani iş sağlığı ve güvenliğinin yetersiz olduğu ve meslek grupları aralarında anlamlı bir farklılık olmadığını ($p>0.005$) söyleyebiliriz (Tablo 2). Devlet hastanesinde yapılmış iş sağlığı

ve güvenliğinin değerlendirildiği çalışmada da benzer şekilde "meslek hastalıkları ve şikâyetler" ve "yönetmelik destek ve yaklaşımlar" alt boyutlarında iş güvenliğinin yeterli düzeyde sağlanmadığı ifade edilmiştir (10). Öztürk, Babacan, Özdaş ve Anahar'ın (11) sağlık personelinin iş sağlığı ve güvenliği durumunun değerlendirilmesine yönelik yaptıkları çalışmalarında da yine benzer şekilde "mesleki hastalık ve şikâyetler" (3.16 ± 1.31) ve "yönetmelik destek ve yaklaşım" (3.40 ± 1.35) boyutları ortalamalarının düşük olduğunu belirtmişlerdir. Hastanede çalışan hemşirelerde yapılmış diğer bir çalışmada da iş sağlığı ve güvenliğine yönelik düşüncelerinin orta düzeyde olduğu belirtilirken bizim çalışmamıza benzer şekilde "mesleki hastalıklar ve şikâyetler" alt boyutu ve "yönetmelik destek ve yaklaşımlar" alt boyutlarının ortalamasının altında olup düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir (12).

Bu sonuçlar doğrultusunda iş sağlığı ve güvenliğinin hastanelerde yeterince sağlanmadığı özellikle "mesleki hastalıklar ve şikâyetlerin" fazla olduğu ve "yönetmelik destek ve yaklaşımlar" açısından da yetersizlikler yaşandığını söyleyebiliriz.

Çalışmamızda sağlık personelinin Minnesota İş Doyum Ölçeğinden aldığı puanlara baktığımızda "Genel Doyum" puanlarının hekimlerde ortalamasının üstünde olduğunu, hemşirelerin iş doyumlarının ise tüm gruba göre düşük ($2.46\pm.85$), alınabilecek en yüksek değer olan 5.0'ın yarısından az olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Araştırmamıza katılan sağlık personelinin iş doyumunun "İçsel

Doyum” alt boyutu ve “Dışsal Doyum” alt boyutu da benzer şekilde hekimlerin puan ortalamalarının yüksek olduğu hemşirelerin ise düşük olduğu saptanmıştır. Öztürk, Kasım, Kavgacı, Kaptan, İnce (13) tarafından üniversite hastanesinde ki hemşirelerde yapmış oldukları bir çalışmada hemşirelerin “Genel Doyum” puan ortalamasının ortalamanın biraz üstünde olduğu belirtilmiştir.

Hemşirelerin iş doyumunu belirlemeye yönelik yapılan başka bir çalışmada genel iş doyumunun yüksek ve ortalamanın üstünde olduğu belirtilmiştir (14). Bizim çalışmamızda iş güvenliğinin düşük olarak bulunmasına bağlı olarak iş doyumunun da düşük olması iş sağlığı ve güvenliği durumu ile iş doyumunu arasında ilişki olduğu sonucuna varabiliriz. Çalışmamızda hekimlerin “genel doyum”, “içsel doyum” ve “dışsal doyumları”nın orta düzeyde olduğu ve hemşirelere ve diğer sağlık personeline göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer sağlık personelinin “genel doyum” düzeyleri orta derecede olduğu, hemşirelerin ise ortalamanın altında olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Sağlık personeline yapılmış olan iş doyumunun değerlendirildiği bir çalışmada da “Genel Doyum” düzeylerinin en yüksek hekimlerde olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç bizim çalışmamıza benzer bir sonuç olarak göze çarpmaktadır (15). Başka bir çalışmada da yine çalışmamıza benzer şekilde iş doyumunun hekimler de orta düzeyde olduğu (16) diğer sağlık personelinin ondan sonra geldiği ve en düşük hemşireler de olduğu belirtilmiştir (17).

Sağlık personelinin iş sağlığı ve güvenliği ile iş doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Özellikle de bu ilişki iş sağlığı ve güvenliğinin alt boyutlarından olan “Yönelimsel Destek ve Yaklaşımlar”, “Malzeme, Araç ve Gereç Denetimi”, “Koruyucu Önlemler ve Kurallar”, “Fiziksel Ortam Uygunluğu” gibi alt boyutlar da içsel, dışsal ve genel iş doyumunu doğrudan etkilediğini göstermektedir (Tablo 4). Bir çalışmada da sağlık çalışanlarında ki iş tatmin durumu ile çalışılan işin fiziki koşulları ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (18).

Diğer bir çalışmada da hemşirelerin çoğu fiziksel koşullar sorgulandığında havalandırma ve gürültünün iş doyumuna en çok etki eden fiziksel koşullar olduğunu belirtmişlerdir. İş sağlığı ve güvenliğinin fiziki çevreyle ilişkili olması sebebi ile iş doyumunu da etkilediği sonucunu desteklemektedir (19).

Farklı meslek grupları yapılan çalışmalarda da iş doyumunu ile iş sağlığı ve güvenliği arasındaki ilişki incelenmiş ve iş doyumunu ile iş güvenliği arasında anlamlı ve pozitif düzeyde bir ilişki olduğu bildirilmiştir (20, 21). Bizim çalışmamızda da iş sağlığı ve güvenliği ile iş doyumunu arasında aynı şekilde anlamlılık bulunmuştur. Çalışma alanları değişse de çalışanların iş sağlığı ve güvenliği düzeyleri arttıkça iş doyumlarının da arttığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda sağlık personelinin iş sağlığı ve güvenliği düzeyine yönelik düşüncelerine göre hastanede düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sağlık personelinin içsel doyum, dışsal doyum ve genel iş doyum puan ortalamalarının genel olarak düşük olduğu, meslek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu, hekimlerin iş doyumlarının-ortalamanın üstünde olduğu hemşirelerin ise iş doyumlarının tüm gruba göre düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

İş doyumunu ile iş sağlığı ve güvenliği arasında anlamlı ve pozitif düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu durum iş sağlığı ve güvenliği iyi olan grupta iş doyumunun da yüksek olduğunu göstermektedir. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda; sağlık personeline iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin iyileştirilmesiyle iş doyumunu da artırılabilir. Bu hizmetlere daha fazla önem verilmesi, hastanelerde iş güvenliği uygulamalarının artırılması ayrıca sağlık personeline bu konularda daha fazla eğitim verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. Healthworkers: a global profile. Chapter 1. In: Working together for health, The World Health Report 2006: 1-3.
2. Solmaz M. Solmaz T. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2017; 6: 147-156.

3. Eğinli A T. Çalışanlarda İş Doyumu: Kamu ve Özel Sektör Çalışanlarının İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, 2009; 23: 35-52.
4. Nal M, Nal B. Sağlık Çalışanlarının İş Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi: Bir Kamu Hastanesi Örneği. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2018; 8: 131-140.
5. Türkistanlı E, Dönmez Z, Sarı Şahin E. SSK Ege Doğumevi ve Sağlık Bakanlığı İzmir doğumevinde çalışan hemşire ve ebelerin çalışma koşullarından memnuniyetleri. VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı: Erzurum, 1999: 273-279.
6. Özata M, Aslan Ş, Arslaner Ş. Kamu ve özel sektöre ait hastanelerde çalışan hemşirelerin iş doyumunun değerlendirilmesi. V. Ulusal Sağlık Kuruluşları Yönetimi Kongresi Bilimsel Kitabı: Antalya, 2007: 77-81.
7. Öztürk H, Babacan E, Bir ölçek geliştirme çalışması: Hastanede çalışan sağlık personeli için İş Güvenliği Ölçeği. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi: 2012; 9: 36-42.
8. Weiss, D.J., Dawis, R.V., England, G.W. And Lofquist, L.H., Manual fort he Minnesota Satisfaction Questionnaire. Minnesota Studies in Vocational Rehabilitation, 1967, XXII.
9. Baycan, F.A. Farklı Gruplarda Çalışan Kişilerde İş Doyumunun Bazı Yönlerinin Analizi. Boğaziçi Üniversitesi. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, 1985, İstanbul.
10. Karaer G Dilek Özmen D.Türkiye Klinikleri. Hemşirelik Bilimleri, 2016; 8: 306-317.
11. Öztürk H , Babacan E , Özdaş Anahar E. Hastanede Çalışan Sağlık Personelinin İş Güvenliği Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi: 2012; 1: 252-268.
12. Akkaya G, Atay S. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2018; 5: 59-64.
13. Öztürk H, Kasım S, Kavgacı A, Kaptan D, İnce G. Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin İş Doyum Düzeyleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2015; 18 : 17-25.
14. Tambağ H, Can R, Kahraman Y, Şahpolat M. Hemşirelerin Çalışma Ortamlarının İş Doyumu Üzerine Etkisi. Bakırköy Tıp Dergisi, 2015; 11: 143-149.
15. Erşan E E, Yıldırım G, Doğan O, Doğan S. Sağlık çalışanlarının iş doyum ve algılanan iş stresi ile aralarındaki ilişkinin incelenmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2013; 14:115-21
16. Sevimli F. İşcan Ö F. Bireysel ve İş Ortamına Ait Etkenler Açısından İş Doyumu www.onlinedergi.com/makaledosyalari/51/pdf2005_1_7.pdf 15.09.2018
17. Kılıç N, Tel H. Sağlık Çalışanlarında Mobbing Algısı ve İş Doyumunun Belirlenmesi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 2017; 25: 31-40.
18. Ünsar, S., Taştan, İ., Ünsar, S., ve Dindar, İ. İş Tatmin Düzeyleri ve Etkileyen Etmenler: Sağlık Sektöründe Bir Alan Araştırması. Verimlilik Dergisi, 2006; 2: 131-134.
19. Demir S. Hemşirelerde İş Doyumuna Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Kuruluşları Yöneticiliği Anabilim Dalı. İzmir. 2016
20. Atay F. Endüstri Alanında Çalışan Bireylerin İş Doyumu Düzeylerinin İş Güvenliği Algıları Açısından İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya. 2006
21. Yıldırım İ, Akyüz K C, Akyüz İ, Alevli C. (2015) Mobilya Sektöründe Çalışanların İş Güvenliği Algıları ve İş Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi <http://sutod.selcuk.edu.tr/sutod/article/viewFile/226/176>. 25.09.2018